

Klemtoon

Eigenlijk is taal iets heel merkwaardigs. Want, hoewel het op het eerste gezicht lijkt of het alleen maar bestaat uit een slordig stelletje woorden die maar zo'n beetje aan elkaar geregen zijn en daardoor een zin vormen, zit er natuurlijk veel meer achter, dat kan een kind begrijpen. Toch, als je het goed bekijkt, is het heel apart dat je een zin een volkomen ander aanzien kan geven door bijvoorbeeld de klemtoon anders te leggen. Neem nou 'es de volgende eenvoudige zin:

Vandaag geef ik mn zoon een kwartje.

Als je de klemtoon op *vandaag* legt wil dat zeggen dat je dat niet morgen gaat doen, of de volgende week. Maar als je het op *geef* legt zou het kunnen betekenen dat je een andere keer wel eens een kwartje van *hem* had kunnen krijgen. Als je het op *ik* legt sluit je uit dat iemand anders deze financiële transactie zou behandelen. De klemtoon op *m'n zoon* is minder leuk voor je dochter, die er vandaag naast grijpt. En tenslotte als je de nadruk op het *kwartje* legt opent dat de mogelijkheid dat je je zoon teleurstelt, omdat hij misschien een gulden had verwacht. Dat zo'n klemtoon héél belangrijk is blijkt uit het volgende voorval dat in onze herinnering is blijven steken. Want een *Engelse* klemtoon ult zich wel eens in de woord-volgorde en dat is voor niet-Engelsen vaak een mysterie dat te maken heeft met idioom, of "taaleigen."

In Australië zag je nooit de melkboer. Deze leverancier verscheen omstreeks drie uur in de prille stille ochtend en je moet al bar nieuwsgierig zijn wil je om kwart voor drie uit je warme bed komen om je zuivelhandelaar te leren kennen. Communicatie met deze persoon vond plaats door middel van missives op oude enveloppen en opengereten boterhamzakjes onzerzijds en wekelijkse rekeningen zijnerzijds.

De dag nadat de rekening kwam legden wij dan het totaalbedrag in baar gelds op de onbewaakte stoep. Iedereen deed dat zo en in discussies kwam het wel eens te pas hoe merkwaardig het was dat je nooit hoorde van diefstal, want zo'n melkwijkje moet toch aardig wat geld opgeleverd hebben. In de Verenigde Staten zou je zo'n systeem nog niet durven *voorstellen*.

Wij waren met z'n vijven, en iedere morgen stonden er drie liter melk trouw op ons te wachten. 's Avonds zetten we de lege flessen weer voor hem klaar; in die dagen kwam deze negotie nog in echt glas.

Omdat mijn vrouw nogal van karnemelk houdt had zij al eens op een envelop gevraagd: "Don't you have buttermilk?" maar daar was tot nu toe nooit antwoord op gekomen. Het kwam in ons op dat het heel goed mogelijk zou zijn dat de goede bestelbaas nog nooit van karnemelk gehoord had, want in die tijd stond warenkennis daar niet op de lijst van vereisten voor welk beroep dan ook. Ook lijkt het me niet uitgesloten dat karnemelk in Australië geen populaire drank was. Daar kan ik volkomen inkomen. De smaak van dat spul is nog tot daaraantoe, maar wie kijkt er nu zonder griezelen naar zo'n leeggedronken glas?

Op een zekere Vrijdag echter bleken haar papieren onderhandelingen toch vrucht gedragen te hebben: De melkboer had onderaan de rekening geschreven: "I now have buttermilk". Onze mysterieuze handelaar had ons dus toch niet vergeten. Dadelijk schreef mijn echtgenote: "*Three milk, one buttermilk*", en ja hoor: daar hadden we maandagmorgen een extra fles, met een blauw dopje in plaats van een zilveren.

Die fles was zo op. Het was blijkbaar heerlijke karnemelk. Eigenlijk was één liter wel wat weinig. De kinderen vonden het een uiterst geslaagde versnapering. Nieuw briefje: "*Three milk, two buttermilk daily*".

Dinsdagmorgen: Vijf flessen, drie zilver, twee blauw. Hiervan bleef ongeveer een halve fles karnemelk over, die de volgende dag maar langzaam op ging. De kinderen hadden het nieuwtje al snel gezien en ik had me na het eerste onplezierige glas al teruggetrokken. Op woensdag gingen er twee flessen karnemelk de kast in en er was weinig enthousiasme om tot consumeren over te gaan.

"We moesten karnemelk alleen maar over het weekend nemen", zei mijn vrouw. Dit werd door niemand tegengesproken. Nieuw briefje: "*Buttermilk only on Saturday.*"

Kwam donderdag: drie zilver, twee blauw.

"Hij heeft het briefje niet gevonden, zeker weggewaaid", zeiden we, terwijl we de twee blauwe dopjesflessen naast de andere in de ijskast zetten. "Vanavond leggen we er een flinke steen op".

Ondanks dat de kinderen met kracht gedwongen werden grote glazen karnemelk te drinken en voor hun "toetje" flinke porties karnemelksepap te verorberen kregen, hadden we toch nog twee volle flessen over donderdagavond. De hele familie ging er een beetje zuur van kijken, want een glas of vier van dat spul gaat je niet in je kouwe kleren zitten.

"*Buttermilk only on Saturday!*" riep het vrijdagsbericht. Ik had er voor de zekerheid een flink uitroepteken achter gezet, want ik denk dan altijd nog dat mijn vrouw niet krachtig genoeg optreedt.

Vrijdag: drie melk, twee karnemelk. Deze keer had de spookachtige melkboer het briefje laten liggen, en het aangevuld met "OK", om ons te laten weten dat hij de zaak begrepen had. Weer stonden er vier liter karnemelk in onze toch al niet te grote ijskast.

"Die vent is gek" zei m'n vrouw. "Hij kan zeker geen Engels lezen?"

Nu was dat geen loze opmerking. Er waren legio emigranten uit alle delen van de wereld en het was niet denkbeeldig dat onze melkboer bijvoorbeeld een Pool was, of een Roemeen, of een Hollander.

Omdat de volgende dag zaterdag was hoefden we hem niets te vertellen. Hij bracht dan voor twee dagen; 's zondags kwam hij niet. Met vereende krachten maakten we vrijdag nog een fles karnemelk van kant.

Zaterdag kwam. Daar stonden, keurig in het gelid, tien flessen, allemaal met blauwe sluiting. Geen druppel gewone melk, alleen karne.

"Kijk nou 'es!" riep m'n vrouw onthutst. "Ik zei toch al dat die vent gek was?"

Daar zaten we dan, met ruim een dozijn liter karnemelk, die nooit helemaal opgegaan is. Ook moesten we natuurlijk diezelfde dag nog naar een winkel in het dorp om wat gewone melk op te doen. Daar kwamen we een verre buur tegen, een in Engeland geboren en getogen dame waar we wel eens op de koffie geweest waren en waarmee we wederwaardigheden uitgewisseld hadden.

"Je gelooft nooit wat er nu gebeurd is!" zeiden we, en vertelden hoe we de onvrijwillige eigenaars van al die karnemelk geworden waren.

Omdat ze, zoals iedereen, op de hoogte was met het systeem van enveloppen en boterhamzakjes, vroeg ze: “Maar wat heb je dan geschreven?”

“Buttermilk only on Saturday”, zeiden wij, met een gezicht van: “wat anders?”

“Aha!” zei ze, begrijpend knikkend. “Geen wonder. Je had ook moeten zeggen: “Buttermilk on Saturdays only.”